

svakom vjerniku koji želi upoznavati i pratiti život Crkve.

Autor ove knjige je mons. Marijan Oblak, zadarski nadbiskup u miru. Rođen je 8. prosinca 1919. u Velom Ratu na Dugom Otoku. Za svećenika je zaređen 1945. godine. Potom je vršio službu odgojitelja u malom sjemeništu u Šibeniku, a godine 1949. postaje vjeroučiteljem u realnoj gimnaziji u tom gradu. Od 1951. vezan je za Nadbiskupsko dječjačko sjemenište u Zadru kroz razne funkcije. Godine 1958. imenovan je pomoćnim biskupom, a 1969. zadarskim nadbiskupom.

Marinko MILIČEVIĆ

Ana VOLARIĆ–MRŠIĆ (ur.), *Kultura života*, Radovi simpozija Pokreta za život Krčke biskupije, Zagreb, Centar za bioetiku Filozofsko–teološkog instituta Družbe Isusove, Biblioteka Bioetika, knj. 10, 148 str.

»... I prolazeći uz Galilejsko more, ugleda Šimuna i Andriju, brata Šimunova, gdje ribare na moru: bijahu ribari. I reče im Isus: 'Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi'... » (Mk 1, 14. 20). Taj se Isusov poziv apostolima može primijeniti na sve kršćane, da budu ribari ljudi, da evangeliziraju. »Da daruju sebe i svoje znanje, da tako usrećuju i time budu usrećeni, da tako rastu u čovječnosti, da postaju sve više slika Božja. Taj čovjekov životni zadatak ne može biti uspješan ako čovjek nije spreman stalno se korigirati, mijenjati svoje ustaljeno ponašanje, loše navike — jednom riječi obratiti se« (Josip Koprek). Obratiti sebe i obraćati druge, promicati kulturu života. To je bio cilj znanstvenog skupa održanog u Malom Lošinjju godine 2002. u prigodi obilježavanja desete obljetnice Pokreta za život Krčke biskupije. To je trajni cilj i knjige *Kultura života*, u kojoj su ovjekovječeni radovi znanstvenog skupa. Ovjekovječeni da budu izvor znanja i stvaranja kompetencije svih katolika

koji će raznim načinima komuniciranja promicati kulturu života. Kako je to u svojoj uvodnoj riječi sažeo krčki biskup i predsjednik Vijeća HBK za obitelj mons. Valter Župan: »Narod božji na zemlji svjedoči svoju opredijeljenost za život, taj veliki dar Boga stvoritelja, život koji je u Isusovu uskrsnuću pobijedio smrt.«

U predgovoru knjizi predsjednica Pokreta za život Ana Volarić–Mršić upozna je čitatelja s činjenicom da su teme koje se obrađuju usko povezane s djelatnošću ovog Pokreta. On nastoji različitim manifestacijama promicati »kulturu života«, koju prvi put u enciklici »Evangelje života« spominje papa Ivan Pavao II. Pokret je stasao 1992. na otocima Krčke biskupije, željom tadašnjeg biskupa mons. Josipa Bozanića, a po uzoru na postojeći talijanski Pokret za život. Čovjek je okružen materijalnim svijetom koji ga katkad udaljuje od izvora s kojeg je potekao. Pokret za život i dalje će svojim nastojanjima vraćati ljudske misli i srca tomu izvoru. Upravo je to bit »kulture života«, kao antiteza svemu što nas danas obeshrabruje i vrijeđa namećući nam iskrivljene slike jedne stvarnosti koju u svojim dubinama nismo sposobni prihvatiti i koja nas uništava — Sveti Otac ju naziva »kulturom smrti«. Udruga promiče »kulturu života« u svojoj svakidašnjici, u obitelji, na radnom mjestu, na ulici, u javnom i političkom životu, u samostanu.

Treba pozdraviti bogatu izdavačku djelatnost Centra za bioetiku Filozofsko–teološkog instituta Družbe Isusove u Zagrebu i njegovih Biblioteka. Biblioteka »Bioetika« i njezin glavni urednik Valentin Pozaić izdali su ovu knjigu — *Kultura života* kao već desetu u tom nizu. Velika je zasluga što će izdane i objavljene knjige pomoći stvarati kompetentne stručnjake iz krugova znanstvenika, bilo klerika bilo laika, koji će među vjernicima i među onima koji ne vjeruju širiti znanje o katoličkim načelima. U ovom slučaju — znanja i načela o »kulturi živo-

ta«. Za najširi krug populacije bilo bi možda vrlo korisno da se svaka do sada izdana knjiga Centra za bioetiku, izda na dvadesetak stranica kao svedeno i pojednostavljeno pisano djelo u obliku džepne brošure. Za vjernike da prodube i učvrste svoja znanja, za one koji ne vjeruju da se upoznaju s katoličkim načelima i promisle o njima.

Svaki od devet radova u knjizi *Kultura života* predstavlja jednu posebnu malu knjižicu, pa je ovo prikaz devet knjižica. Tih se devet radova, zamišljenih kao podsjetnici za edukaciju edukatora, može podijeliti u tri srodne skupine. Tri su od devet autora članovi Hrvatskoga katoličkoga liječničkog društva, uključivo njegova predsjednika (A. Švajger) i duhovnika (V. Pozaić). U prvoj skupini radova su bazična teoretska teološko-filozofska razmatranja, koja će korisnike knjige nagnati da razmišljaju i analiziraju zašto oni na druge prenose znanja o »kulturi života«. To su razmatranja o »svetosti života« i o »vrednosti života«, a autori su Matulić i Pozaić. U drugoj skupini radova sadržane su upute za razna područja djelatnosti članova Pokreta za život, utemeljene na praktičnim iskustvima autora: položaj obitelji u Australiji, edukacija o zdravom spolnom životu, edukacija o prenatalnoj i perinatalnoj skrbi, eutanazija, smrt u pravnim propisima, prirodni ljekoviti činitelji. Treću skupinu sačinjava rad akademika Švajgera — kruna cijele knjige — pravi priručni savjetnik kako javno zastupati i tumačiti »kulturu života«.

Tonči Matulić, profesor moralne teologije, napisao je prilog *Svetost života i teologija*. To je teoretski prilog o teološko-biblijskim temeljima »etike svetosti života«, s poticajima za promišljanje i djelovanje članovima Pokreta za život Krčke biskupije i čitateljima ovog rada. Poznavanje iznesenih fundamentalnih teoloških činjenica pomoći će im da uvjerljivo odgovore na vjerojatna pitanja s teološkom područja. Navodim neke primjere. »Nije lako negirati činjenicu da je

čovjek kao tjelesno-materijalno biće plod evolucije, baš kao što nije lako negirati činjenicu da je čovjek kao duhovno biće plod višeg reda stvaranja. Prvo je prirodnoznanstveno učenje, a drugo je vjersko učenje. No, čovjek je čovjek samo u totalitetu, tj. kao supstancijalno jedan. Čovjekova »jednost« sastavljena je od tijela i duše. Čovjek postoji, dakle, kao materijalno i duhovno biće, povijesno istodobno, i ontološki nerazdvojivo.« »Ljudski je život svet, tj. on svoje zadnje utemeljenje i prvotno izvoriste ima u Bogu... Stoga valja jasno reći da se svetost života u prvom redu odnosi na teologiju, a ne na biologiju ili ontologiju.« »Biologija ne može dati odgovore na pitanja čovjekova smisla, ali ni teologija na pitanja o biološkim procesima i zakonitostima. Među biologijom i teologijom nema sukoba.« »Svetost kao kategorija se eminentno pripisuje samo osobama, dakle Bogu i dakako čovjeku u analognom smislu... Ljudski je život svet, ali svetost nije čovjekova, nego Božja, jer joj je temelj i izvor u Bogu. Što je čovjek bliže Bogu, to je bliže i izvoru svetosti. Što je dalje od Boga, a razlozi tomu mogu biti različiti, dalje je od izvora svetost... Vjera samo kaže da je ljudski život svet, jer mu je utemeljenje i izvoriste u Bogu, te da ga takvim valja držati, poštivati i štiti... Svetost života sintagma je kojom se označuje vjersko učenje o vrijednosti i dostojanstvu ljudskog života.« »Svetost života nije samo privilegij onih koji idu u crkvu i ispovijedaju vjeru u Uskrsloga nego je svetost života univerzalna danost koja se najbolje očituje u stvarnoj volji pojedinca i skupine da poštuju, štite i promiču ljudski život u njegovu dostojanstvu, pravima i slobodama. Na temelju te tvrdnje može se dogoditi da zahtjevne svetosti života djelotvornije ostvaruju neki ne-vjernici nego neki vjernici.« »Neka nevjerujući vide naš odnos prema ljudskom životu ne bi li uvidjeli i prihvatili vrijednost takvog odnosa, ali ne ponajprije kao boljšega od svoga, nego kao etički jedino ispravno-

ga.« Ta je rečenica pragmatička premisa cijeloga ovog Matulićeva rada.

Prof. dr. sc. Valentin Pozaić, profesor moralne teologije i profesor kršćanske etike, napisao je članak *Vrednota života u nauci Katoličke crkve*. U prvoj polovini ovog rada autor se osvrće na vječnu izloženost vrednota ljudskog života borbi između dobra i zla, izloženost pojedinca, braka i obitelji, cijelih naroda. Teološka razmišljanja govore nam »da je čovjek jedini od svih bića stvoren na sliku Božju... Iz Objave znamo da je Bog razumno, inteligentno, mudro biće... Bog je ljubav. Na tu je sliku čovjek stvoren, i te bi slike odsjaj trebao biti čovjek u svom životu i djelovanju... Objavljena istina da je čovjek stvoren na sliku Božju, među ostalim svojstvima uključuje njegovu slobodu i mogućnost samoodređenja. Ta uzvišena dimenzija čovjekove osobnosti poznaje i svoju tragičnu stranu: mogućnost prekida životno važnog odnosa s Bogom, mogućnost zloporabe slobode, tj. mogućnost grijeha... Ostala mu je sposobnost da, svjetlom razuma, spozna naravni moralni zakon... Čovjek je u trajnom rizičnom stanju glede istinske ispravnosti i prividne ispravnosti, odnosno zablude, u donošenju čudorednih odluka na području zdravlja i života... Čovjek je, dakle, moralno odgovorno biće.« Članovi Pokreta za život susreću se s bližnjima koji su u nevolji, koji trebaju njihovu pomoć, jer »svjedoci smo danas rastućih prijetnji, starih i novih, ljudskom životu, pojedincima i narodu«. Jedna je od velikih prijetnji vrijednostima ljudskog života pobačaj. U drugoj polovini svog rada autor se opširno osvrće na povijesno stajalište Crkve na tu povredu života. »Znanost bježi od vjere tek novije doba, posljednja dva desetljeća dvadesetog stoljeća, unatoč neslućenim novim podacima izmišljen je naziv preembrij, za razdoblje prvih četrnaest dana: ne zbog znanosti, nego radi opravdanja svih zala vezanih uz oplodnju in vitro, nove eksperimente na embrijima, uz tzv. terapijsko kloniranje embrija... Us-

mrćenje ploda u razdoblju između začeca i rođenja smatra se ubojstvom... bilo u laboratoriju bilo onoga ranog kemijskog pobačaja.« Na kraju svoga zaključka autor podsjeća: »U vremenu u kojem je nazočan rastući val nasilja protiv života, rastući val kulture smrti, zadaća i čast Crkve ostaju ista: tumačiti i braniti vrednotu ljudskog života; graditi i promicati kulturu života i civilizaciju ljubavi. Idući tim putem, vjernici tj. živa Crkva, mogu ostvariti i ostvaruju častan naziv: narod života za život.«

Mr. sc. Anthony Stephen Burnside OFM, duhovni pomoćnik u samostanu Hercegovačke franjevačke provincije Uznesenja BDM u Zagrebu, napisao je članak pod naslovom *Život i obitelj u Australiji*. Kao primjer za mogući razvoj u Hrvatskoj, autor opisuje vjersku i etničku strukturu stanovništva Australije, opisuje tamošnji obiteljski život općenito, krizu tradicionalnog obiteljskog života sa sve manje djece i sve više rastava braka, rastući broj izvanbračnih zajednica. Uzroke nalazi u tzv. seksualnoj revoluciji, materijalističkom mentalitetu, zapošljavanju žene, opadanju vjere (osim katolika). Navodi kao utjehu da »veliku većinu australskih pobornika za promicanje života uvijek su, kao i danas, činili katolički laici«. Poput onih u Pokretu za život. »Neka nas ovo australsko iskustvo potakne da mi u Hrvatskoj dublje živimo svoju vjeru te da tako i mi uzmognemo razvijati sretne brakove i zdrave obitelji... obitelj prožeta vjerom uistinu je zajednica radosti, mira, ljubavi i života!«

Prim. dr. sc. Mirjana Hercigonja-Sauch, internist i sudska vještakinja napisala je prilog *Trebaju li Hrvatskoj Hrvati (novorođeni)*. Autorica opravdano upozorava da »sve nas uče, samo nas jedno nitko ne uči — kako voditi ljubav, psihički i fizički, što se od nas traži, koje su posljedice, i one dobre kao i loše. To je jedino područje našeg života o kojem se nije brinula naša majka, nije se brinuo ni otac ni škola, kao da su smatrali da je to upisano u našim genima, instinktivno...

Uznemirili su se jedino liječnici, Crkva i obiteljske udruge.« Zato konstatira: »Nije onda ni čudno da su spolno prenosive bolesti javnozdravstveni problem, a adolescenti su najrizičnija populacija... Jasno iz toga proizlazi, da je primarna prevencija bolesti najbitnija... Ona se temelji na trajnoj edukaciji koja stavove prema spolnom životu mijenja doživotno i usvaja ponašanja koja smanjuju rizik na najmanju moguću mjeru. Zašto? Zato da bismo mi i naša djeca i naši potomci bili sretni i zdravi, tvoreći tako sretnu obitelj, a sretni su obitelji temelj zdrave i sretno države, što nije dvojbeno.« Autorica detaljno razrađuje preventivni program za mladu populaciju, i žensku i mušku.

Dr. med. Petar Krešimir Hodžić, međunarodni savjetnik Udruženja za prenatalnu i perinatalnu psihologiju i zdravlje zastupljen je člankom *Projekt Prokreos. Mogućnosti sudjelovanja laika u obiteljskom pastoralu*. Suočeni smo s »alarmantnom populacijskom situacijom u Hrvatskoj koja statističkom neumoljivošću vodi izumiranju Hrvata kao naroda, a koja je, među ostalim, uvjetovana neopravdano niskom zdravstvenom prosvjedošću te brojnim predrasudama... iz područja prenatalne i perinatalne psihologije i zdravlja... Znanja su prosječnog građanina o toj problematici više nego mizerna, a k tomu još opterećena predrasudama i strahovima... što rezultira strahom od roditeljstva, trudnoće i porođaja.« »Upravo je na tom tragu i razvoj projekta *Prokreos* koji je plod nastojanja da se poboljšaju uvjeti prenatalne i perinatalne skrbi u RH.« Autor detaljno razrađuje pet originalnih programa projekta *Prokreos* za naobrazbu budućih i sadašnjih roditelja. »Programi bi se mogli odlično uklopiti u obiteljski pastoral Crkve u Hrvata, posebice u smislu aktivnijeg angažmana vjernika laika... te stvoriti ozračje kulture života u našem društvu.«

Dr. sc. Gonzalo Miranda LC, dekan Facoltà di Bioetica, Pontificia Universi-

tà Regina Apostolorum iz Rima napisao je članak pod naslovom *Eutanazija: dostojanstvo u životu i smrti*. Feljton je to s iskustvenim mislima o jednom segmentu »kulture smrti« — o eutanaziji. »Život je uvijek vrijedan življenja jer se njegova vrijednost ne sastoji u onome što možemo učiniti rukama, nego o onome što možemo proživljavati u sebi.« »Promicati »dostojanstvenu smrt« znači zauzimati se, s jedne strane, za izvanjske dostojanstvene okolnosti osobe, te, s druge strane, pomagati bolesnoj osobi da živi na dostojanstven način posljednje trenutke svojega života.« »Ljudski je život dobro kojim se ne smije raspolagati, i to ne samo kad je riječ o životu drugoga nego i o vlastitom životu, jer on nije 'nešto'... Eutanazija, kao željen, svjestan i slobodan izbor ubojstva, napad je na vlastito dostojanstvo.«

Prof. dr. sc. Nenad Hlača, profesor obiteljskog prava na Pravnom fakultetu u Rijeci, napisao je prilog pod naslovom *Pravo na smrt*. To je razmatranje nekih pravnih aspekata neprirodnog prekidanja života. »Pokret za život, čini se, ne bi ispunio svoje poslanje prema cjelini i punoći života ako ne bi započeo razmatrati i taj, posljednji aspekt života — smrt.« »Pravni poredci mnogih zemalja, polazeći od prava na samoodređenje, danas sadrže nove pravne standarde koje je moguće podvesti pod gotovo apsurdnu kategoriju prava na smrt.« I za medicinsku znanost jedna još neriješena dilema: »Delikatno je pitanje u kojem trenutku objektivna racionalna spoznaja liječnika upućuje na to da više nije riječ o procesu liječenja, nego umiranja.«

Prim. dr. sc. Goran Ivanišević, s Klinike za reumatske bolesti KBC Rebro iz Zagreba, član Povjerenstva za medicinsku etiku i deontologiju HLZ u Zagrebu, napisao je članak pod naslovom: *Prirodni ljekoviti činitelji u službi života i zdravlja*. »U Hrvatskoj se uporabljaju različiti prirodni ljekoviti činitelji u kontinentalnim, obalnim i otočnim prirodnim lječilišnim mjestima i turističkim središ-

tima.« Ovo je studiozan enciklopedijski pregled o njima. Mali i Veli Lošinj proglašeni su klimatskim lječilištima još 1892. Upravo u Malom Lošinju održan je ovaj znanstveni skup.

Akademik prof. dr. sc. Anton Švajger, profesor histologije i embriologije, redovni član HAZU i Papinske akademije za život u Vatikanu napisao je prilog *Kako promicati kulturu života?* Ovaj završni rad predstavlja za slušatelje/čitatelje pragmatični sukus cijelog simpozija/knjige. Punu težinu i snagu tvrdnjama i preporukama daje činjenica da je na 7. godišnjoj skupštini Papinske akademije za život, održanoj u ožujku 2002. u Vatikanu s glavnom temom bila »Kultura života: osnove i dosezi«, autor iznio priopćenje »Sadašnje stanje zauzimanja za života u Hrvatskoj«. Ovaj se rad u biti temelji na tom priopćenju. U knjizi je rad iznesen na 20 stranica, pa iz ovog prikaza moraju izostati mnoga vrijedna zapažanja i savjeti. Toliko su korisna da bi možda bilo uputno da se cijeli rad, pa i sitnim slovima, tiska u ovom vrlo čitavom časopisu. »U Hrvatskoj je zauzimanje za život zakonski manjkavo regulirano, organizirano djelovanje za kulturu života postoji na razini Crkve i njenih laičkih udruga, te na druge načine ali prema kršćanskim etičkim načelima. Ta moralna snaga je malobrojna i mora se suprotstavljati prodornoj i brojčano nadmoćnoj sili liberalnih tendencija i ponašanja. Unatoč takvoj neravnoteži ta moralna snaga predstavlja zamjetnu protutežu, formira javnu svijest i savjest i pridonosi stvaranju određene duhovne klime.« »Ne treba očekivati brzo postizanje konkretnih, 'opiopljivih' rezultata, niti biti obeshrabren njihovim izostankom.« »Što nam je i kako činiti? Pokušati plivati protiv struje. Umjesto regresivnim i gubitničkim defetizmom, složenosti toga problema valja se suprotstaviti progresivnim, ali *realističkim* pristupom. Tako se npr. treba pomiriti s činjenicom da abortus — poput alkoholizma, nasilja, kriminala, prostitucije i sl. — pri-

pada kategoriji pojava za koje je iluzorno i pomisliti da bi se ikada i ikojim sredstvima mogle potpuno iskorijeniti.« Autor u sedam savjeta iscrpno razrađuje kako realno sudjelovati u borbi između »kulture života« i »kulture smrti«, sintagme iz Papine enciklike *Evangelium vitae*. »1. Nametljiv, agresivan ili fundamentalistički način sučeljavanja s drukčijim mišljenjima na suprotnoj strani povećava otpor, a i u široj se javnosti pobuđuje odbojnost. Način djelovanja u promidžbi kulture života treba se zasnivati na znanju, racionalnom promišljanju i primjerenoj taktičnosti. 2. Trebalo bi se jasno dati na znanje da Crkva nikomu ne nameće svoja autohtona i ekskluzivna etička načela, nego samo promiče poštivanje naravnoga moralnog zakona čije bi pridržavanje trebalo biti imanentno svakoj civiliziranoj i moralno ispravnoj osobi bez obzira na svjetonazor. 3. Treba veliku pažnju posvetiti jasnim i jednoznačnim definicijama osnovnih pojmova. Dobro odabrana riječ na pravom mjestu ima znatno veći i trajniji učinak nego nadugo i naširoko pripovijedanje. 4. Izbjegavanje medijskih dezinformacija o pojedinim rezultatima i otkrićima s područja biomedicine (kloniranje npr.). Nuždan je oprez i suzdržanost u reagiranju dok se s kompetentnog mjesta ne dobije vjerodostojna informacija. 5. Edukacija o kulturi života stožerno je pitanje koje se tiče podjednako i svećenika i angažiranih laika. Nameće se potreba odabira i edukacije »kadrova«. Valjalo bi razmisliti o izdavanju pomno osmišljenoga priručnika za samoedukaciju. 6. Ni na kojem daljnjem stupnju odlučivanja ne čuje se prepoznatljiv i odlučan glas deklarirane katoličke većine našega naroda. To nam nalaže da ne izbjegavamo javni život, nego naprotiv, da se aktivno uključimo u društvene i političke tokove. 7. Poput podsvijesti iz bivših vremena »visi u zraku« sputavajuća predodžba o antagonizmu između spoznaja prirodnih znanosti i nauka Crkve. Takvih se bojazni treba jednom zauvijek osloboditi; Cr-

kva je u svome nauku odavno izrijekom zanjekala protivnost spoznaje ljudskog razuma vjeri.« I na kraju, kao poruka i kleru i laicima, kao zajedničkoj snazi Crkve: »Promicanje kulture života očito je vrlo složen, zahtjevan i težak zadatak i za Crkvu i za angažirane laike. Za sada se može govoriti samo o pridruženosti laičkih snaga naporima Crkve, ali bi se obiju strana valjalo uznastojati da to postane jedna jedinstvena snaga. To ne bi samo bilo u skladu s definicijom Crkve i proklamiranim položajem laika u njoj, nego bi uža suradnja crkvenih tijela sa stručno kvalificiranim laicima različitih profila zacijelo pridonijela snazi i uvjerenosti djelovanja za opće moralno dobro.«

Time su završene poruke i savjeti članovima Pokreta za život Krčke biskupije, kao i svim katoličkim laicima, ali i svećenicima. Svima njima i opet, na kraju, poručuje citat iz Evanđelja po Marku: »I reče im Isus: Hajdete za mnom i učinit ću vas ribarima ljudi.«

Ivica RUŽIČKA

Nediljko Ante ANČIĆ i Nikola BIŽACA (prir.), *Kršćani i politika*, Zbornik radova teološkog simpozija, Split, CUS, 2003., 255 str.

Sudjelovanje i zalaganje kršćana u javnom i političkom životu društva veoma je izazovna tema, pogotovo nakon Drugog vatikanskog sabora 1965. godine. Upravo iz tog razloga priređivali su se i dalje se priređuju mnogi nacionalni i međunarodni skupovi posvećeni odnosu kršćana i politike. U tom nizu nalazi se i *Međunarodni znanstveni skup u Splitu od 24. do 25. listopada 2002. godine* čija su predavanja objavljena u ovom zborniku.

Prije nego krenem u analizu predavanja, želim istaknuti kako je skup bio veoma dobro posjećen te se odvijao u ozračju otvorenosti, živih rasprava i južnjačke tolerantnosti, što je i te kako, uz do-

bro odabranu temu i način njezinog predstavljanja, išlo u prilog uspješnosti skupa.

U Zborniku je objavljeno deset predavanja koja se, iako čine cjelinu 'kršćani i politika', po mom mišljenju mogu podijeliti u nekoliko manjih cjelina. *Prva* je posvećena politici u svjetlu novoobećavajuće–prijetećeg procesa globalizacije (Milardović, Lozina) koja se nameće kao nužan kriterij i okvir vrednovanja i sudjelovanja u političkom životu. Stručno i znalački, oba autora analiziraju dobre i loše strane globalizacije i internetizacije. I dok Lozina podsjeća kršćane kako upravo oni mogu ponuditi 'novim naraštajima bez duše' temeljne vrednote kao što su ljubav, mir, pravda, solidarnost, dotle Milardović poziva na mudro razlikovanje i odabir: otkriti i prihvatiti ono što je dobro u globalizaciji, ali jednako tako odlučno odbaciti ono što je pogubno za nacionalne interese.

U svom izlaganju Kukoč vremenski sustavno analizira 'previranja' koja su pratila nastajanje neovisne hrvatske države, vješto uokvirujući događaje u svjetske interese prisutne u Jugoistočnoj Europi.

Slijede predavanja koja izravnije promišljaju političko djelovanje i zalaganje u duhu kršćanskog učenja. Tako, govoreći o političkoj dimenziji vjere u Starom zavjetu, Marijan Vugdelija zaključuje kako je politički vid spasenja veoma prisutan u povijesti izabranog naroda. Starozavjetni Bog se »zauzima za prava slabih, siromašnih, potlačenih, nepravdom progonjenih«. Biblijska vjera se, dakle, ne može odvajati od stvarnog života. U tom smislu vjera i politika se ne mogu dijeliti.

Politička dimenzija je bitna sastavnica kršćanske antropologije, tvrdi Ignazio Sanna. On polazi od činjenice da je čovjek slika Božja. Zato je trojstveni Bog temelj i uzor čovjekovoga društvenog života. Odatle i obveza čovjekovog sudjelovanja i zalaganja u javnom društvenom i političkom životu po načelu solidarne